

Handläggare: Olle Karlsson
Sektor Teknik och service

Mottagare: Kommunfullmäktige

VA-plan, bilaga 1

Metod för bedömning av behov

1 Metod för bedömning av behov

1.1 Identifiering av områden

VA-utbyggnadsplanen utvärderar de områden med samlad bebyggelse som Länsstyrelsen identifierat i sin publikation *2018:04 – Var ska vi börja?* (2018). I framtida revideringar av VA-planen är det möjligt att inkludera ytterligare områden som kommunen bedömer nödvändiga att utvärdera.

För att kunna utreda om det finns behov av allmänt VA för befintlig bebyggelse i Skinskattebergs kommun har det första steget varit att identifiera samlad bebyggelse. Varje område har sedan kartlagts för att avgöra om behov av allmänt VA finns. Som underlag har Länsstyrelsens publikation *2018:04 – Var ska vi börja?* (2018) använts.

Bedömningar avseende behovet av allmänt VA grundas på befintliga förutsättningar vilket innebär att om förändringar sker, exempelvis genom förändrade planbestämmelser eller nya förutsättningar i den kommande översiktsplanen, kommer denna VA-plan behöva revideras.

1.2 Bedömning av behov

För att utvärdera behovet av allmän VA-försörjning för de identifierade områdena så har ett antal kriterier arbetats fram. Kriterierna är valda med hänsyn till vilken information som finns tillgänglig gällande förutsättningarna för områdena som utvärderats. Kriterierna har delats in i kategorierna *Miljö och hälsa* samt *Samhälle*.

Bedömningen av behov görs genom en modell där områdena poängsätts utifrån respektive kriterium. Respektive kriterium ges 0, 2 eller 5 poäng, där 0 poäng svarar mot lägsta möjliga behov och 5 poäng mot högsta möjliga behov. En icke-linjär poängskala har valts i syfte att ge ökat utslag för de områden som har kriterier i den högst poängklassen; detta eftersom dessa områden exempelvis ligger i eller i närhet av känslig miljö, har dåliga marktekniska förutsättningar för enskilda VA-lösningar eller har stor påverkan på sin omgivning. I efterföljande avsnitt beskrivs de ingående kriterierna och hur poängsättning genomförts.

1.2.1 Miljö och hälsa

För kategorin *Miljö och hälsa* har nedanstående kriterier med tillhörande klasser för poäng använts.

Påverkan på skyddsvärd natur

För detta kriterium bedöms till vilken grad området har skyddsvärd natur som kan påverkas av områdets enskilda VA-lösningar. Som hjälp i arbetet har *Extern karttjänst för Länsstyrelsen i Västmanlands län* (webbGIS) använts. Följande kartlager i WebbGIS användes.

- Naturresevat
- Natura 2000
- Skyddade områden enligt vattenförvaltningsförordningen: *Fisk- och Musselvatten*
- *Värdefulla vatten* utpekade av Naturvårdsverket eller Fiskeriverket

Poäng för kriteriet har satts enligt .

Tabell 1.1.

Tabell 1.1. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Påverkan på skyddsvärd natur*

Poäng	Beskrivning
0	Området har inte skyddsvärd natur och berörs inte av föreskrifter eller lagar kopplat till vattenmiljö.
2	Området är utpekad som <i>värdefulla vatten</i> av Naturvårdsverket eller Fiskeriverket eller ligger inom naturreservat där skyddet delvis rör vatten.
5	Området ligger inom Natura 2000-område, i närhet till fiskvatten eller berörs av föreskrifter/lagar gällande vattenmiljö.

Ekologisk och kemisk status för ytvatten

Poängsättning för detta kriterium görs utifrån recipientens ekologiska och kemiska status enligt *Vatteninformationssystem Sverige (VISS)*. I bedömningen tas också hänsyn till kända påverkanskällor som redovisas i VISS. Ekologisk status har utvärderats endast med avseende på näringsämnen. Följande information från VISS har använts.

- VISS sjöar 2016-2021 (förvaltningscykel 3) ekologisk och kemisk status
- VISS vattendrag 2016-2021 (förvaltningscykel 3) ekologisk och kemisk status

På grund av atmosfärisk deposition överskrids gränsvärdena för kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) i alla Sveriges vattenförekomster. I VISS har länsstyrelserna valt att presentera kemisk status exklusive överallt överskridande ämnen, för att problematik med andra föroreningar inte ska överskuggas. Vid utvärderingen av kriteriet har samma undantag tillämpats. Poäng för kriteriet har satts enligt Tabell 1.2.

Tabell 1.2. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Ekologisk och kemisk status för ytvatten*

Poäng	Beskrivning
0	Områdets recipient har <i>Hög</i> eller <i>God ekologisk status</i> samt <i>God kemisk status (utan överallt överskridande ämnen)</i> .
2	Områdets enskilda VA-lösningar bedöms bidra till <i>Måttlig ekologisk status</i> för någon parameter som rör näringsämnen.
5	Områdets enskilda VA-lösningar bedöms bidra till <i>Ej god kemisk status</i> eller <i>Otillfredsställande ekologisk status</i> kopplat till näringsämnen.

Vattenskydd

För detta kriterium har poäng satts med hänsyn till om området ligger inom beslutat vattenskyddsområde och/eller i närhet till utpekad möjlig, framtida vattentäkt. Utbredningen av befintliga vattenskyddsområden framgår av kartlager i Länsstyrelsens WebbGIS samt information från kommunens förvaltning. Följande kartlager i webbGIS har använts.

- Vattenskyddsområde
- Skyddade områden enligt vattenförvaltningsförordningen: *Dricksvatten – grundvatten*
- Direkt tillrinningsområde till grundvattenförekomst

Poäng för kriteriet har satts enligt

Tabell 1.3. Se bilaga 3 för utförligare beskrivning av kriteriet.

Tabell 1.3. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Vattenskydd*

Poäng	Beskrivning
0	Området ligger inte inom vattenskyddsområde och ligger inte i närhet av utpekad möjlig, framtida vattentäkt.
2	Området ligger till viss del inom tertiär zon för vattenskyddsområde, i närhet av utpekad möjlig, framtida vattentäkt, belägen inom direkt tillrinningsområde till en grundvattenförekomst och/eller inom ett skyddat område för dricksvatten.
5	Området ligger helt eller delvis inom primär zon för vattenskyddsområde.

Råvattenkvalitet och möjlighet att anlägga enskilda avlopp

Detta kriterium tar hänsyn till möjligheten att anlägga enskilt VA inom området samt om det finns kända kvalitetsproblem för vatten. Möjligheten att anlägga enskilda anläggningar styrs till stor del av markförutsättningarna. För att bedöma förutsättningarna har i första hand SGU:s jordartskarta, genomsläpplighetskarta och jorddjupskarta använts. Om ett område är beläget direkt på en grundvattentäkt bedöms det finnas risk för förorening av grundvatten. Poäng för kriteriet har satts enligt Tabell 1.4.

- SGU:s kartvisare

Tabell 1.4. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Råvattenkvalitet och möjlighet att anlägga enskilda avlopp*

Poäng	Beskrivning
0	Området har generellt sett mycket bra förutsättningar för anläggande av enskilt VA; exempelvis sandig morän och inga kända kvalitetsproblem.
2	Området har måttliga förutsättningar för anläggande av enskilt VA och/eller enstaka fastigheter har kända svårigheter eller kvalitetsproblem.
5	Området har svåra förutsättningar med exempelvis berg i dagen, högt grundvatten, mäktiga lerlager, kända kvalitetsproblem och/eller att området är beläget direkt på en grundvattentäkt.

Enskilda avlopps påverkan på badplatser

Kriteriet har utvärderats utifrån enskilda avlopps och/eller gemensamma avloppsanläggningars avstånd till badplatser. Badplatser som utsätts för påverkan från avlopp kan utgöra en potentiell hälsorisk för människor. Länsstyrelsernas *GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp* anger att anläggning av avlopp inom 100 meter från en badplats innebär en risk. I kriteriet utvärderas förekomst av befintliga, enskilda avloppslösningar inom 100 meter från badplatser. Kriteriet baseras på information från kommunens förvaltning. Poäng för kriteriet har satts enligt

Tabell 1.5.

Tabell 1.5. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Enskilda avlopps påverkan på badplatser*

Poäng	Beskrivning
0	Området har inga enskilda VA-lösningar inom 100 meters avstånd till badplats.
2	Området har enstaka enskilda avlopp eller gemensam avloppsanläggning inom 100 meters avstånd till badplats.
5	Området har flertal enskilda avlopp eller gemensamma avloppslösningar inom 100 meters avstånd till badplats.

1.2.2 Samhälle

För kategorin *Samhälle* har nedanstående kriterier med tillhörande klasser för poäng använts.

Samlad bebyggelse, antal fastigheter

I detta kriterium bedöms behov utifrån antalet fastigheter inom respektive område. Poäng för kriteriet har satts enligt Tabell 1.6. Det ska nämnas att inget av de studerade områdena har färre än 20 fastigheter, men i framtiden är det möjligt att VA-planen utökas med ytterligare områden som ligger inom den lägsta poängklassen. Underlaget till kriteriet är hämtat från Länsstyrelsen publikation *2018:04 – Var ska vi börja?* (2018).

Tabell 1.6. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Samlad bebyggelse, antal fastigheter*

Poäng	Beskrivning
0	Området har färre än 20 fastigheter.
2	Området har mellan 20 och 50 fastigheter.
5	Området har 50 eller fler fastigheter.

Tätbebyggt, tomter

Detta kriterium tar hänsyn till hur tätbebyggt respektive område är. I tätbebyggda områden finns generellt sett en ökad risk för att enskilda avlopp ska påverka dricksvattentäkter negativt. Enligt Havs- och vattenmyndigheten (2019) bör avståndet mellan avloppsutsläpp och uttag av dricksvatten i normalfall vara minst 150 meter (för sand, moränmark eller finkorniga jordar) eller 300 meter (för grusavlagringar). Utifrån Lantmäteriets kartmaterial gjordes kvalitativa bedömningar av varje områdes karaktär. Baserat på områdets ungefärliga area och antal fastigheter beräknades en medelstorlek per fastighet ("täthetsindex").

Följande underlag användes.

- Fastighetsindelning från Lantmäteriets (2021) e-tjänst *Kartsök och ortnamn*.
- Länsstyrelsen (2018) rapport *2018:04 – Var ska vi börja?*.

Utifrån områdets karaktär och medelstorlek per fastighet har slutligen en samlad bedömning utförts. Poäng för kriteriet har satts enligt

Tabell 1.7.

Tabell 1.7. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Tätbebyggt, tomter*

Poäng	Beskrivning
0	Området har generellt sett glest mellan tomterna, bebyggelsen är utspridd.
2	Områdets tomter gränsar generellt sett till varandra.
5	Området har små tomter som generellt sett gränsar till varandra. För området skulle en huvudledning användas för två husrader.

Prioritering och utveckling

Detta kriterium tar hänsyn till planerad framtida bebyggelseutveckling för respektive område. I bedömningen har områdets utveckling enligt översiktsplanen vägts samman med eventuella beviljade planebesked och pågående utredningar för exploatering. Poäng för kriteriet har satts enligt Tabell 1.8. Kriteriet baseras på information från kommunens förvaltningar samt Skinnskattebergs kommuns (2014) översiktsplan.

Tabell 1.8. Poängskala med tillhörande beskrivning för kriteriet *Prioritering och utveckling*

Poäng	Beskrivning
0	Området är inte prioriterat och planbesked saknas.
2	Området är till viss del prioriterat, planbesked finns och/eller utredning kring exploatering pågår.
5	Området är prioriterat och planbesked finns.

Närhet till verksamhetsområde

Detta kriterium tar hänsyn till områdets närhet till ett befintligt verksamhetsområde för VA. Enligt *Lag om allmänna vattentjänster* (LAV) kan bebyggelseområden i närhet av befintliga kommunala verksamhetsområden för vattentjänster bedömas ingå i område där kommunen behöver ordna vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang.

I Skinnskattebergs kommun bedöms det inte finnas områden som ligger tillräckligt nära befintligt verksamhetsområde för att detta kriterium ska vara relevant. Kriteriet utgår därför från utvärderingsmodellen i nuläget. Kriteriet kan komma att användas i framtida revideringar av VA-planen om ytterligare områden ska utvärderas.

1.3 Viktning

Bedömningsmodellen är uppbyggd så att en justerad poäng har räknats fram för kriterierna inom respektive kategori. Den justerade poängen har beräknats genom att dividera kriteriets poäng med antalet kriterier inom den aktuella kategorin; på så vis säkerställs att kategorierna initialt har lika stor del i bedömningen. I syfte att möjliggöra en inbördes rangordning mellan kategoriernas prioritet har en procentuell viktning mellan kategorierna gjorts. I aktuell VA-plan har kategorierna *Miljö och hälsa* och *Samhälle* bedömts vara lika prioriterade och därför har kategorierna viktats med 50 % vardera.

1.4 Påverkansfaktorer

Påverkansfaktorer är förutsättningar som kan spela roll för den sammanvägda bedömningen av ett områdes behov av allmänt VA, men som inte nödvändigtvis behöver göra det. Följande påverkansfaktorer ingår i utvärderingen av respektive område:

- Området har befintlig, välfungerande gemensam anläggning för vattenförsörjning
- Området har befintlig, välfungerande gemensam anläggning för avlopp
- Området har övervägande andel avlopp enbart från bad, disk och tvätt (BDT-avlopp)
- Området har övervägande andel toaletter som går till slutna tankar
- Området omfattas av tidigare inriktningsbeslut och/eller planering för allmänt VA

Påverkansfaktorer för respektive område framgår av bilaga 2.

1.5 Sammanvägd bedömning

De justerade poäng som ett område tilldelats för respektive kriterium har summerats till en sammanlagd behovspoäng. Maximalt kan ett område uppnå 5 behovspoäng. För att bedöma behovet har behovspoängen delats in i fem kategorier, se Tabell 1.9.

Tabell 1.9. Den sammanlagda behovspoängen, uppdelad i fem kategorier.

Behov	Behovspoäng
Mycket stort	Poäng $\geq$ 4
Stort	$3 \leq$ Poäng $<$ 4
Medel	$2 \leq$ Poäng $<$ 3
Litet	$1 \leq$ Poäng $<$ 2
Inget	Poäng $<$ 1

En sammanvägd bedömning har gjorts baserat på behovspoängen för varje område samt de påverkansfaktorer som hör till området, vilket resulterat i att varje område tilldelats en *klassning för utbyggnad*. De olika klasserna är redovisade i VA-planen, kapitel 4.4 *Resultat och prioritering*. Resultatet av den sammanvägda bedömningen redovisas i bilaga 2.